

OBSAH

ÚVOD	10
FYZIOLOGIE PRODUKCE A PERCEPCE ORÁLNÍ KOMUNIKACE	
S DŮRAZEM NA ORÁLNÍ PRAXII (Kateřina Vitásková)	13
1 KOMUNIKACE, KOMUNIKAČNÍ KOMPETENCE	13
2 ORÁLNÍ PRAXIE A JEJÍ PORUCHY V KONTEXTU LOGOPEDIE	14
3 FYZIOLOGICKÉ ZÁKLADY PRODUKCE ORÁLNÍ ŘEČI	16
3.1 Artikulační ústrojí	16
3.1.1 Dolní čelist	17
3.1.2 Rty	17
3.1.3 Jazyk a jeho mobilita	18
3.1.3.1 Narušení pohybů jazyka	19
3.2 Artikulační pohyby a jejich vývoj	20
3.3 Motorický plán a program artikulace	21
3.4 Koordinace pohybů mluvidel	21
3.5 Diadochokinetické pohyby mluvidel	22
3.6 Vybrané faktory ovlivňující vývoj mluvidel	23
3.6.1 Orálně motorické řečové pohyby a adaptační mechanismy ...	23
3.6.2 Orálně motorické pohyby jako prediktor vývoje orální řeči ...	24
3.6.3 Variabilita artikulačních pohybů během ontogeneze	24
4 RECEPTIVNÍ STRÁNKA ORÁLNÍ ŘEČI	26
4.1 Auditivní percepce řeči	26
4.2 Podíl vizuálního modu na vnímání mluvené řeči	27
4.3 Proprioceptivní vnímání ve vztahu k vnímání řeči	28
4.4 Orální citlivost, orosenzorika	28
4.4.1 Fyziologie percepce v dutině ústní	28
4.4.2 Taktilní percepce v dutině ústní a vnímání řeči	29
4.4.3 Lingvální taktilní percepce	30
4.4.4 Orální stereognozie	31
4.4.5 Orální senzorní schopnosti a myofunkční poruchy	32
NARUŠENÝ VÝVOJ ŘEČI (Kateřina Vitásková)	41
1 TERMINOLOGIE A KLASIFIKACE	41
2 VÝVOJOVÁ DYSFÁZIE	42
2.1 Terminologie, klasifikace, výskyt	42
2.2 Etiologie	42
2.3 Symptomy	43
2.3.1 Symptomy na úrovni řeči a jazyka	43
2.3.2 Symptomy neurologické, audiologické a foniatrické	44
2.3.3 Symptomy vyplývající z psychologických a speciálně- pedagogických vyšetření	44
2.3.4 Symptomy vyplývající z motorických deficitů	44
2.4 Diagnostika	45

2.4.1	Psychologická a speciálněpedagogická diagnostika	45
2.4.2	Diferenciální diagnostika	46
2.5	<i>Intervence a prevence</i>	48
2.6	<i>Prognóza</i>	48
NARUŠENÍ GRAFICKÉ FORMY ŘEČI (Kateřina Vitásková)		53
1	SPECIFICKÉ VÝVOJOVÉ PORUCHY ŠKOLNÍCH DOVEDNOSTÍ	53
1.1	<i>Terminologie a klasifikace</i>	53
1.2	<i>Etiologie</i>	55
1.3	<i>Symptomatologie</i>	56
1.4	<i>Diagnostika</i>	56
1.5	<i>Terapie</i>	58
1.5.1	Role logopeda v rámci intervence specifických vývojových poruch učení	58
1.6	<i>Prognóza</i>	59
2	ZÍSKANÉ FORMY NARUŠENÍ GRAFICKÉ STRÁNKY ŘEČI	59
2.1	<i>Terminologie a klasifikace</i>	59
2.2	<i>Etiologie</i>	60
2.3	<i>Symptomatologie</i>	60
2.4	<i>Diagnostika, terapie, prognóza</i>	63
NARUŠENÍ ZVUKU ŘEČI (Kateřina Vitásková)		68
1	TERMINOLOGIE A KLASIFIKACE	68
1.1	<i>Velofaryngeální mechanismus</i>	68
1.2	<i>Velofaryngeální insuficience</i>	69
2	RINOLÁLIE	69
2.1	<i>Zavřená huhňavost</i>	69
2.2	<i>Otevřená huhňavost</i>	70
2.3	<i>Smíšená huhňavost</i>	71
2.4	<i>Diagnostika</i>	72
2.5	<i>Logopedická terapie a prevence</i>	73
3	NARUŠENÍ ZVUKU ŘEČI V DŮSLEDKU OROFACIÁLNÍCH ROZŠTĚPOVÝCH VAD	74
3.1	<i>Terminologie a klasifikace</i>	74
3.2	<i>Etiologie</i>	75
3.3	<i>Symptomatologie</i>	76
3.4	<i>Logopedická diagnostika</i>	78
3.5	<i>Logopedická terapie a prognóza</i>	79
PORUCHY POLYKÁNÍ – DYSFAGIE (Kateřina Vitásková)		85
1	TERMINOLOGIE, KLASIFIKACE, VÝSKYT	85
2	ETIOLOGIE	86
3	SYMPTOMATOLOGIE	87
3.1	<i>Poruchy orální a faryngeální fáze polykání</i>	87
3.2	<i>Poruchy esofageální fáze polykání</i>	88
3.3	<i>Specifika dysfagie u dospělých</i>	88
3.4	<i>Specifika dysfagie u dětí</i>	89

3.5 Orofaciální myofunkční poruchy	91
4 DIAGNOSTIKA	91
4.1 Možnosti logopedické a přístrojové diagnostiky	91
5 TERAPIE A PROGNÓZA	92
PROBLEMATIKA LOGOPEDICKÉ INTERVENCE U JEDINCŮ	
SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM (Kateřina Vitásková)	100
1 NARUŠENÁ KOMUNIKAČNÍ SCHOPNOST A SLUCHOVÉ POSTIŽENÍ	100
2 NARUŠENÍ ORÁLNÍ KOMUNIKACE V DŮSLEDKU SLUCHOVÉHO POSTIŽENÍ	101
2.1 Narušení auditivní percepce řeči u sluchově postižených	101
2.2 Význam vizuální percepce řeči u sluchově postižených	101
2.3 Jiné formy sensorické deprivace u dětí se sluchovým postižením	102
2.3.1 Taktilní percepce a sluchové postižení	102
2.3.2 Orální sensorické dovednosti u sluchově postižených	103
3 VÝVOJ MLUVENÉ ŘEČI U OSOB SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM	104
3.1 Vývoj rané vokalizace u dětí se sluchovým postižením	105
3.2 Orálně-motorické schopnosti sluchově postižených	106
3.3 Respirace, fonace a rezonance a jejich narušení u osob s těžkým	
a velmi těžkým sluchovým postižením	107
3.4 Narušení artikulace v důsledku sluchového postižení	107
3.5 Vliv kochleární implantace na produkci řeči prelingválně	
sluchově postižených	108
4 VÝCHODISKA LOGOPEDICKÉ INTERVENCE U OSOB SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM	109
POMŮCKY A PŘÍSTROJE V LOGOPEDII (Kateřina Vitásková)	116
1 TERMINOLOGIE A KLASIFIKACE	116
2 VÝZNAM UŽITÍ POMŮCEK A PŘÍSTROJŮ V LOGOPEDII	116
3 ROZDĚLENÍ POMŮCEK A PŘÍSTROJŮ V LOGOPEDII	117
4 PŘÍSTROJOVÉ POMŮCKY V OBLASTI LOGOPEDICKÉ DIAGNOSTIKY A TERAPIE	118
4.1 Vizualizace řečového projevu a registrace artikulačních pohybů	119
4.1.1 Elektropalatografie (EPG)	120
4.1.2 Artikulografie	120
5 VYUŽITÍ MULTIMEDIÁLNÍHO SOFTWARE	121
6 PROGNÓZA	122
LOGOPEDIE – VYMEZENÍ OBORU (Alžběta Peutelschmiedová)	127
1 DEFINICE LOGOPEDIE JAKO OBORU A PROFESE	127
1.1 Komunikace	127
1.2 Definice logopedie	127
1.3 Defektologie	128
1.4 Speciálněpedagogická věda	128
1.5 Poruchy řeči	128
1.6 Řeč a mluva	129
1.7 Jazyk	129
1.8 Narušení komunikační schopnosti	129
1.9 Alternativní a augmentativní komunikace	130

1.10 Jazykové roviny	130
1.11 Logoped	131
2 AKTUÁLNÍ TRENDY VE VÝVOJI LOGOPEDIE	131
3 POSTAVENÍ LOGOPEDIE V SYSTÉMU VĚD	135
HISTORIE OBORU (Alžběta Peutelschmiedová)	137
1 STAROVĚK A STŘEDOVĚK	137
2 NOVOVĚK	138
3 HISTORIE A SOUČASNOST	139
ORGANIZACE LOGOPEDICKÉ PÉČE (Alžběta Peutelschmiedová)	142
1 ORGANIZACE POSKYTOVÁNÍ LOGOPEDICKÉ PÉČE NA ÚZEMÍ ČESKÝCH ZEMÍ DO ROKU 1989	142
1.1 Resort zdravotnictví	142
1.1.1 Logopedické poradny	143
1.2 Resort školství	144
1.2.1 Speciální školy	144
1.2.2 Ostatní školská zařízení	145
2 ORGANIZACE POSKYTOVÁNÍ LOGOPEDICKÉ PÉČE NA ÚZEMÍ ČESKÝCH ZEMÍ PO ROCE 1989	146
2.1 Resort zdravotnictví	147
2.1.1 Soukromé logopedické ambulance	147
2.2 Resort školství	148
2.2.1 Speciálněpedagogické centrum logopedické	148
3 LOGOPEDICKÁ PREVENCE	149
3.1 Primární logopedická prevence	149
3.2 Sekundární logopedická prevence	150
3.3 Terciární logopedická prevence	151
3.4 Možnosti logopedické prevence	151
FYLOGENEZE A ONTOGENEZE ŘEČI (Alžběta Peutelschmiedová)	154
1 FYLOGENEZE ŘEČI	154
2 ONTOGENEZE ŘEČI	155
2.1 Přípravné období	156
2.2 Období vlastního vývoje řeči	158
3 NOVĚJŠÍ POZNATKY K OTÁZKÁM ONTOGENETICKÉHO VÝVOJE ŘEČI	160
4 BILINGVÁLNÍ VÝCHOVA	161
DYSLÁLIE (Alžběta Peutelschmiedová)	164
1 ZÁKLADNÍ POUČENÍ	164
2 VŠEOBECNÉ SMĚRNICE PRO ÚPRAVU DYSLÁLIÍ	165
3 NĚKOLIK POZNÁMEK K METODICE VYVOZOVÁNÍ HLÁSEK	166
TUMULTUS SERMONIS (Alžběta Peutelschmiedová)	170
PORUCHY HLASU (Alžběta Peutelschmiedová)	172
1 TERMINOLOGICKÉ VYMEZENÍ	172

2 DĚLENÍ PORUCH HLASU	174
3 PREVENCE	175
AFÁZIE (Alžběta Peutelschmiedová)	178
1 ÚVOD	178
2 HISTORICKÝ VÝVOJ AFAZIOLOGIE	178
3 ETIOLOGICKÉ FAKTORY	179
4 SYMPTOMATOLOGIE AFÁZIÍ	179
5 KLASIFIKACE AFÁZIÍ	179
6 DIAGNOSTIKA AFÁZIÍ	180
7 LOGOPEDICKÁ INTERVENCE U AFÁZIÍ	181